

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI.410.012.04.2017

P/18/109

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

al. Tysiąclecia Państwa Polskiego 4, 25-520 Kielce

T +48 41 249 91 00, F +48 41 249 91 05

lki@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/17/109 – System gospodarowania zużyтыми bateriami i akumulatorami.
<i>Okres objęty kontrolą</i>	Lata 2015-2016 i I półrocze 2017 r. oraz lata wcześniejsze w zakresie zdarzeń i danych niezbędnych do dokonania ocen.
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach
<i>Kontrolerzy</i>	Tadeusz Poddębniak, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LKI/77/2017 z dnia 20 października 2016 r. [dowód: akta kontroli str. 1-2]
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Urząd Gminy w Rytwianach, ul. Staszowska 15, 28-236 Rytwiany. (dalej: Urząd)
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Wójtem Gminy Rytwiany od dnia 16 listopada 2014 r. jest Grzegorz Forkasiewicz (dalej: Wójt, Wójt Gminy). [dowód: akta kontroli str. 3]

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

Gmina Rytwiany podejmowała działania w celu tworzenia warunków niezbędnych do selektywnego zbierania odpadów komunalnych, wynikającego z ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach². W tym celu prowadzono działalność edukacyjną oraz upowszechniano informacje dot. tej problematyki.

Do dnia 24 czerwca 2015 r. mieszkańcy gminy nie mieli możliwości przekazywania zużytych baterii i zużytych akumulatorów w formach określonych przez Radę Gminy. Od dnia 25 czerwca 2015 r. do dnia 2 stycznia 2017 r. możliwość taką stwarzało przekazywanie tych odpadów do Mobilnego Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych prowadzonego przez przedsiębiorcę odbierającego odpady komunalne w gminie. W tej formie nie zebrano jednak ani jednej zużytej baterii i ani jednego zużytego akumulatora.

Gmina Rytwiany, wspólnie z innymi gminami, w dniu 31 maja 2016 r. utworzyła stacjonarny punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w Rzędowie (dalej: PSZOK), do którego mieszkańcy gminy mogli przekazywać zużyte baterie i zużyte akumulatory.

W budynku Urzędu prowadzone było miejsce odbioru zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, bez zawartej umowy na ich odbiór ze zbierającym te odpady.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Dz. U. z 2017 r., poz. 1289.

W regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy oraz w uchwale Rady Gminy Rytwiany nr XX/108/2016 z dnia 27 lipca 2016 r. nie zostały określone przez gminę miejsca odbioru zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych. Ponadto regulamin w zakresie problematyki dotyczącej roli PSZOK, zawiera odwołania do nieutworzonego PSZOK w Kłodzie.

W rocznym sprawozdaniu Wójta z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za 2015 r. i w „Analizie stanu gospodarki odpadami komunalnymi za 2016 r.” zamieszczono kilka danych dotyczących masy odpadów, niemających pokrycia z rzeczywistością.

W całym okresie objętym kontrolą zużyte baterie i zużyte akumulatory zebrane zostały z terenu gminy tylko w 2017 r., w dwóch szkołach. Masa tych odpadów wyniosła 0,030 Mg.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Realizacja przez gminy działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami

Opis stanu
faktycznego

W strukturze Urzędu funkcjonuje *Referat Inwestycji, Infrastruktury i Środowiska*, w ramach którego wyodrębniono *Stanowisko ds. komunalnych i ochrony środowiska*³. Zakres przedmiotowy tego stanowiska zawiera problematykę gospodarki odpadami. Zatrudniony na tym stanowisku pracownik posiada w swoim zakresie czynności, prowadzenie spraw związanych z odpadami i odpadami niebezpiecznymi. Ponadto drugi pracownik tego referatu, zatrudniony na *Stanowisku ds. budowy kanalizacji*, posiadał w zakresie swoich czynności gospodarowanie odpadami. [dowód: akta kontroli str.12-17]

Z art. 3 ust. 2 pkt 8 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach wynika, że gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności prowadzą działania informacyjne i edukacyjne w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

Jak wyjaśnił Wójt: *W okresie 2015 i 2016 roku Urząd Gminy Rytwiany nie zlecał działań edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami. Działania takie były na szeroką skalę prowadzone w latach 2012 i 2013, w latach, kiedy został wprowadzany nowy system gospodarki odpadami.*

Wójt przedstawił informację zawierającą wykaz działań edukacyjnych realizowanych we własnym zakresie: 2015 r. – *Ziemia nie da sobie rady, Eko-Ferie w GBP w Szczec, udział w VIII Pikniku Ekologicznym Powiatu Staszowskiego, Eko-Marzanna*; 2016 r. – *Energia z odpadów, Dzień Dziecka w Szczec, Ziemia nie da sobie rady, II Edycja Eko-Marzanny*; 2017 r. – *Małe dzieci uczą się segregacji śmieci, Zbieraj i wygrywaj (baterie), II Edycja Eko-Marzanny*. Dołączył też *Informację dot. gospodarki komunalnej* ujmującą dziesięć tytułów imprez z datami 2015 r. i 2016 r., listę ZGK osób biorących udział w imprezie *Eko-ferie z Szczeka*. *Ziemia nie da sobie rady segregujemy więc odpady* z dnia 26 lutego 2015 r., zgłoszenia osób do konkursu oraz jedną kartę zgłoszeń do konkursu *Małe dzieci uczą segregować śmieci i dwie karty zgłoszeń do konkursu Zbieraj-Wygrywaj*.

Gmina Rytwiany pokryła z budżetu 2015 r. koszt wyjazdu dzieci na organizowany na terenie Zakładu Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Rzędowie Sp. z o. o. w Rzędowie (dalej: ZGOK) *Piknik Ekologiczny* w wysokości 250 zł (dzieci uczyły się prawidłowej segregacji odpadów komunalnych), natomiast w 2016 r. – koszt wynajmu autobusu w celu przewiezienia dzieci do ZGOK na prelekcję na temat segregacji odpadów, zapoznanie się

³ Na podstawie regulamin Urzędu wprowadzonego zarządzeniem nr 28/2014 Wójta gminy Rytwiany z dnia 23 maja 2014 r.

ze ścieżką edukacyjną zorganizowaną przez ZGOK i związaną tematycznie z segregacją odpadów w wysokości 320 zł.

Odbiorca odpadów komunalnych, Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i mieszkaniowej w Staszowie Spółka Gminy z o. o. (dalej: PGKiM), realizował zadania dotyczące kampanii edukacyjnej w zakresie zawartym w umowie na odbiór i transport odpadów komunalnych z terenu gminy. W ramach tego zobowiązania: wydrukował i rozprowadził wśród właścicieli nieruchomości na terenie gminy Rytwiany 4.000 szt. ulotek informujących o sposobach segregacji odpadów i prawidłowego postępowania z odpadami; wykonał 20 tablic informujących o zasadach segregacji odpadów; wykonał 1.000 szt. gadżetów – breloczków odblaskowych w kształcie pojemników na odpady typu „dzwon” opatrzone hasłem „Segreguj odpady, bo ziemia sama nie da rady” oraz herbem Gminy Rytwiany. Tablice informacyjne i breloczki 6 września 2017 r. r. przekazane zostały do szkół na terenie gminy Rytwiany.

[dowód: akta kontroli str. 488-491, 510-516, 537-575, 616-652]

Z informacji otrzymanej z ZGOK wynika, że Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej ZGOK (dalej też: RCEE) realizowała w kontrolowanym okresie, finansowane przez WFOŚiGW w Kielcach, cztery projekty: *Program edukacyjny w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami*, *Doposażenie RCEE w sprzęt niezbędny do prowadzenia zajęć*, *Edukacja ekologiczna w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami komunalnymi*, *Działania w zakresie edukacji ekologicznej na rzecz rozpowszechniania prawidłowych zasad postępowania z odpadami komunalnymi – konkursy, warsztaty, doposażenie RCEE*. Dla mieszkańców gmin tworzących ZGOK, w tym dzieci i młodzieży RCEE realizowało działalność edukacyjną polegającą na prowadzeniu w formie warsztatów, prezentacji, szkoleń wyjazdowych, spotkań, zajęć edukacyjnych, w tym wyjazdowych, konkursów oraz na uczestnictwie w wydarzeniach ekologicznych i imprezach plenerowych. W informacji zawarto szczegóły dotyczące zrealizowanych następujących konkursów: *Ziemia nie da sobie rady segregujemy więc odpady*, *Eko-Marzanna*, *Zbieraj-Wygrywaj*, *Ekoplakat-kupuj z głową*, *Ekozakupy*, *Energia z odpadów*. Do informacji załączona została ulotka przedstawiająca zakres działania RCEE.

[dowód: akta kontroli str. 211-216]

Art. 3 ust. 2 pkt 9 lit. d ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach stanowi, że gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności udostępniają na stronie internetowej urzędu gminy oraz w sposób zwyczajowo przyjęty informacje o punktach selektywnego zbierania odpadów komunalnych, zawierające: firmę, oznaczenie siedziby i adres albo imię, nazwisko i adres prowadzącego punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych; adresy punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie danej gminy, wraz ze wskazaniem godzin przyjmowania odpadów.

Na stronie internetowej Urzędu, w zakładce *Gospodarka odpadami*⁴ zostały opublikowane m.in. następujące informacje dotyczące selektywnego zbierania odpadów:

- Informacja gdzie znajdują się punkty bezpłatnej zbiórki zużytych baterii (*budynek Urzędu; szkoły i przedszkola; instytucje, które prowadzą zbiórkę np. sklep oraz PSZOK*).
- Informacja gdzie można oddawać zużyte akumulatory (*w miejscu zakupu lub dostarczając do PSZOK*).
- Informacja o możliwości osobistego oddawania odpadów do PSZOK, zgodnie z jego regulaminem i link do strony podającej szczegóły w tym zakresie⁵.
- Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Rytwiany⁶ w którym określono, że zużyte baterie będą odbierane nieodpłatnie na terenie gminy w wyznaczonych

⁴ <http://www.rytwiany.com.pl/index.php?infoid=1>.

⁵ <http://www.zgokrzadow.pl/pszok/>

punktach zlokalizowanych w placówkach oświatowych, instytucjach które prowadzą zbiórkę zużytych baterii, budynku Urzędu i w PSZOK⁷. Zużyte akumulatory natomiast miały być zostawiane w miejscu zakupu lub dostarczane do PSZOK.

– Uchwała Rady Gminy Rytwiany nr XX/108/2016 z dnia 27 lipca 2016 r.⁸ w której przedstawiono, jakie frakcje odpadów przyjmowane są w PSZOK⁹ (w tym zużyte baterie i akumulatory) i jakie w *punktach selektywnej zbiórki odpadów komunalnych typu „gniazda”*. Uchwała nie zawierała jednak lokalizacji tych „gniazd” i nie wyszczególniła wśród frakcji odpadów przyjmowanych w tych punktach zużytych baterii i zużytych akumulatorów.

– Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi za 2015 i 2016 rok, w których zamieszczone były lokalizacje punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych typu „gniazda”.

Na tablicach ogłoszeń w budynku Urzędu udostępniony był regulamin PSZOK w Rzędowie.

[dowód: akta kontroli str. 29-30, 251-264, 273-274]

Wójt stwierdził ponadto, że *Informacje o selektywnej zbiórce odpadów komunalnych zostały zamieszczone nie tylko na ogólnie dostępnej i łatwej w obsłudze stronie internetowej gminy, lecz także w formie ulotek dostępnych w budynku Urzędu Gminy Rytwiany i w siedzibach innych jednostek organizacyjnych Gminy, tj. szkoły w Rytwianach, Sichowie Dużym i w Strzegomiu, Gminne Centrum Kultury, Sportu i Informacji Turystycznej, świetlice (filie GCKiIT w Podborku, Pacanówce i w Sydzynie, filia Biblioteki w Szczecze). [...] W ramach umowy na odbiór i transport odpadów komunalnych w 2017 r. zawartej z PGKiM w Staszowie, realizowany jest obowiązek poinformowania mieszkańców każdego gospodarstwa domowego na terenie Gminy Rytwiany o zasadach selektywnej zbiórki odpadów komunalnych poprzez akcję rozdawania ulotek w gospodarstwach domowych.*

[dowód: akta kontroli str. 488]

Art. 9 tb ust. 3 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach stanowi, że analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi podlega publicznemu udostępnieniu na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej (dalej: BIP) urzędu gminy.

Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnym za 2015 r. i za 2016 r. nie zostały umieszczone w BIP Urzędu, natomiast – jak podano wyżej – zostały umieszczone na stronie internetowej gminy Rytwiany.

[dowód: akta kontroli str. 30]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi za 2015 r. i za 2016 r. były zamieszczone niezgodnie z art. 9 tb ust. 3 ww. ustawy, tj. na stronie internetowej gminy, a nie na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu.

W wyjaśnieniu Wójt stwierdził: *Na stronie Gminy Rytwiany www.rytwiany.com.pl została utworzona zakładka pn. Gospodarka odpadami. W tej zakładce są zamieszczane wszystkie informacje dotyczące odpadów od 2008 roku i jest aktualizowana na bieżąco. Mieszkańcy*

⁶ Przyjęty Uchwałą nr XXX/164/2012 Rady Gminy Rytwiany z dnia 19 grudnia 2012 r.

⁷ W słowniczku regulaminu wyjaśniono, że PSZOK oznacza stacjonarny punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych znajdujący się w miejscowości Kłoda. Punkt ten jednak nie powstał.

⁸ W sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

⁹ PSZOK zlokalizowany jest na terenie ZGOK w Rzędowie gmina Tuczępy, w odległości 13,5 km od Rytwian.

Gminy Rytwiany przyzwyczajeni są do faktu, iż w przedmiotowej zakładce znajdują bieżące informacje o odpadach. Zakładka jest łatwa do odszukania nawet dla osób starszych, nie poruszających się biegle po Internecie. Zamieszczenie w tym miejscu analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi za 2015 i 2016 rok również wynikało z przyzwyczajenia pracowników do umieszczania wszystkich informacji o gospodarce odpadami w tej właśnie zakładce. Podkreślenia wymaga fakt, że zamieszczenie analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi na stronie internetowej umożliwiło zapoznanie się z tym dokumentem znacznie większej liczbie mieszkańców. Dla przykładu dane z licznika odwiedzin na stronie internetowej – zakładka „Gospodarka odpadami”: na dzień 03.01.2017 r. stan licznika 25 052, w tym za rok 2016 – 4855, za 2015 – 6265, a w BIP w okresie od sierpnia 2007 do dnia 5 października 2017 roku wśród 10 najczęściej czytanych kategorii największa liczba odwiedzin – 3354. Ponadto informuję, że w dniu 6 października 2017 r. w BIP Gminy Rytwiany www.rytwiany.bip.jur.pl w zakładce Ochrona środowiska zostały zamieszczone analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi za 2015 i za 2016 rok.

[dowód: akta kontroli str. 487-488]

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Działania gminy Rytwiany dotyczące informowania mieszkańców gminy w zakresie przekazywania zużytych baterii były niepełne i częściowo nieaktualne. Publikowany na stronie internetowej Urzędu „Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Rytwiany” wskazywał jako miejsce odbioru zużytych baterii, nieistniejący PSZOK w Kłodawie i bliżej nieokreślone placówki oświatowe i instytucje. Od 27 lipca 2016 r., tj. od dnia uchwalenia przez Radę Gminy Rytwiany nr XX/108/2016 szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych, rada gminy wskazała drugie miejsce odbioru zużytych baterii (i akumulatorów) – PSZOK w Rzędowie. Również w tym akcie prawa miejscowego miejsca odbioru zużytych baterii w placówkach oświatowych i instytucjach nie były bliżej określone. Publikowanie na stronie internetowej Urzędu w regulaminie utrzymania czystości i porządku w gminie zobowiązania do selektywnej zbiórki zużytych baterii i przekazywania ich do wyznaczonych punktów zlokalizowanych w placówkach oświatowych i instytucjach bez podania ich lokalizacji, nie można uznać za wyznaczenie przez gminę miejsc odbioru tych odpadów. Należy również zwrócić uwagę, że w placówkach oświatowych, instytucjach oraz Urzędzie, istnieje możliwość zbierania tylko zużytych baterii przenośnych (i zużytych akumulatorów przenośnych). Stwierdzenie w regulaminie, że zużyte akumulatory należy zostawiać w miejscu zakupu lub dostarczyć do PSZOK w Kłodawie, pomija problem oddawania zużytych akumulatorów przenośnych, które w systemie selektywnej zbiórki odpadów mogą występować w tych samych miejscach odbioru, co zużyte baterie przenośne.

Ocena cząstkowa

Urząd samodzielnie oraz poprzez Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej prowadził działania informacyjne i edukacyjne w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych. Działania te prowadzone były w formie zajęć edukacyjnych, organizowania konkursów, uczestnictwa w wydarzeniach ekologicznych oraz imprezach plenerowych. Udostępniano również na stronie internetowej Urzędu oraz w sposób zwyczajowo przyjęty informacje o punktach selektywnego zbierania odpadów komunalnych. W aktualnym regulaminie utrzymania czystości i porządku w gminie, zobowiązania dotyczące selektywnej zbiórki zużytych baterii odnoszą się do nieistniejącego punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w miejscowości Kłoda. W regulaminie oraz w uchwale Rady Gminy Rytwiany

nr XX/108/2016 z dnia 27 lipca 2016 r., nie zostały określone miejsca odbioru zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych.

Nie zostały zamieszczone na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi za 2015 r. i za 2016 r.

2. Realizacja obowiązków w zakresie tworzenia sieci oraz zbiórki zużytych baterii i zużytych akumulatorów

Opis stanu
faktycznego

Gminy, zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 6 i art. 3 ust. 2b ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, mają obowiązek utworzyć co najmniej jeden stacjonarny punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych, samodzielnie lub wspólnie z inną gminą lub gminami.

Uchwałą nr XLI/224/06 Rady Gminy Rytwiany z dnia 10 marca 2006 r. rada wyraziła zgodę na przystąpienie gminy do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością pod firmą Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi Spółka z o. o. z siedzibą w Rzędowie gmina Tuczępy.

[dowód: akta kontroli str. 31]

W dniu 27 lutego 2008 r. spisany został akt notarialny utworzenia ZGOK. Utworzyło go 18 gmin i Ekologiczny Związek Gospodarki Odpadami Komunalnymi z siedzibą w Rzędowie.

[dowód: akta kontroli str. 32-45]

Rada Gminy Rytwiany, uchwałą nr VII/42/2011 z dnia 28 lutego 2011 r., powierzyła ZGOK realizację (do dnia 31 grudnia 2026 r.) zadania własnego gminy – gospodarkę odpadami komunalnymi, poprzez ich zagospodarowanie w ZGOK w zakresie: składowania, utylizacji i zagospodarowanie odpadów oraz surowców wtórnych pochodzących z terenu gminy zaznaczając, że zadanie to ma charakter usługi publicznej, świadczonej w ogólnym interesie gospodarczym.

[dowód: akta kontroli str. 46]

Gmina Rytwiany zawarła w dniu 1 grudnia 2012 r. z ZGOK umowę w której zobowiązała się do dostarczania całego strumienia odpadów, w tym zebranych selektywnie, bez dokonywania ingerencji w skład zebranych odpadów (tj. odzysku).

[dowód: akta kontroli str. 47-50]

Z informacji ZGOK wynika, że w uzyskanym zintegrowanym pozwoleniu dla instalacji do unieszkodliwiania, z wyjątkiem składowania, odpadów innych niż niebezpieczne, w odpadach przewidzianych do wytwarzania ujęto w decyzji 10,0 Mg Baterii i akumulatorów ołowiowych (16 06 01*), 11,0 Mg Baterii i akumulatorów niklowo-kadmowych (16 06 02*), 0,5 Mg Baterii zawierających rtęć (16 06 03*), 1,0 Mg Baterii i akumulatorów (20 01 33*), 1,0 Mg Baterii alkalicznych z wyłączeniem 16 06 03 (16 06 04) i 11,0 Mg odpadów pn. Inne baterie i akumulatory (16 06 05).

W kategorii odpadów zbieranych ujęto Baterie i akumulatory niklowo-kadmowe (16 06 02*), Baterie i akumulatory łącznie z bateriami i akumulatorami wymienionymi w 16 06 01, 16 06 02 lub 16 06 03 oraz niesortowalne baterie i akumulatory zawierające te baterie (20 01 33*) i Baterie i akumulatory inne niż wymienione w 20 01 33 (20 01 34).

W kategorii przetwarzania odpadów, po mechanicznym przetwarzaniu, 10,0 Mg odpadów rodzaju Inne baterie i akumulatory 16 06 05, 10,0 Mg Baterii i akumulatorów ołowiowych 16 06 01*, 7,0 Mg Baterie i akumulatory niklowo-kadmowe 16 06 02* i 1,0 Mg Baterii i akumulatorów 20 01 33*.

[dowód: akta kontroli str. 51-137]

Uchwałą nr 10/28/2016 r z dnia 31 maja 2016 r., Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników ZGOK utworzyło wspólny PSZOK pn. „Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów oraz Punkt Napraw (przygotowania do ponownego użycia)” w Rzędowie dla Gmin: Łubnice, Oleśnica,

Pacanów, Rytwiany, Solec Zdrój, Szydłów, Staszów, Tuczępy, Bejsce, Czarnocin, Wiślica . Uchwałą tą przyjęto jednocześnie Regulamin PSZOK, stwierdzając w nim m.in.:

1. PSZOK obsługiwany jest przez ZGOK.
2. Do PSZOK przyjmowane są selektywnie zebrane odpady komunalne pochodzące z wszystkich nieruchomości z terenu Gmin: Lubnice, Oleśnica, Pacanów, Rytwiany, Solec Zdrój, Szydłów, Staszów, Tuczępy, Bejsce, Czarnocin, Wiślica.
3. PSZOK przyjmuje odpady selektywnie zebrane takie jak: papier, metale, tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe, szkło, odpady ulegające biodegradacji oraz odpady zielone, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane – rozbiórkowe z gospodarstw domowych w ilości określonej w § 2 ust. 5 regulaminu, zużyte opony jednorazowo do 4 sztuk oraz meble i inne odpady wielkogabarytowe.
3. Punkt będzie czynny od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:00 do 18:00, a w sobotę od 7:00 do 15:00 (za wyjątkiem dni ustawowo wolnych od pracy).
4. Na teren PSZOK nie będą przyjmowane odpady inne, niż wyżej wymienione.

[dowód: akta kontroli str. 138-140]

Z raportów wagowych ZGOK za lata 2015-2017 (do dnia 14 września 2017 r.) wynika, że ZGOK w 2015 r. odebrał *Baterii i akumulatorów łącznie z bateriami i akumulatorami wymienionymi w 16 06 01, 16 06 02 lub 16 06 03 oraz niesortowalnych baterii i akumulatorów zawierających te baterie* (20 01 33*) 0,27 Mg, w 2016 r. – 0,02 Mg i w 2017 r. – 2,99 Mg. Jednocześnie przekazał przedsiębiorcy przetwarzającemu odpady: w 2016 r. 3,06 Mg odpadów pn. *Inne baterie i akumulatory* (16 06 05) i 0,76 Mg *Baterii i wymienionych w 20 01 33* (20 01 34) i w 2017 r. odpowiednio 5,3 Mg i 2,99 Mg.

Z terenu gminy Rytwiany, w ramach działalności Rejonowego Centrum Edukacji Ekonomicznej do PSZOK trafiło w 2017 r. 0,27 Mg *Baterii i akumulatorów innych niż wymienione w 20 01 33* (20 01 34) zebranych z Publicznej Szkoły Podstawowej w Rytwianach oraz 0,03 Mg z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Strzegomiu.

[dowód: akta kontroli str. 141-216]

PSZOK odebrał w 2016 r. z terenu gminy Rytwiany zaledwie 0,016 Mg odpadów komunalnych. Były to odpady jednej kategorii – odpady wielkogabarytowe.

[dowód: akta kontroli str. 275]

ZGOK posiada podpisaną umowę na przyjmowanie i zagospodarowanie/przetwarzanie *Baterii i akumulatorów łącznie z bateriami i akumulatorami wymienionymi w 16 06 01, 16 06 02 lub 16 06 03 oraz niesortowalnych baterii i akumulatorów zawierających te baterie* (20 01 33*), a także *Baterii i akumulatorów innych niż wymienione w 20 01 33* (20 01 34) z przedsiębiorcą zajmującym się odbiorem, transportem, odzyskiem i unieszkodliwianiem odpadów, posiadającym wszelkie wymagane zezwolenia, w tym decyzje marszałka.

[dowód: akta kontroli str. 210-211].

W dniu 26 listopada 2014 r. gmina Rytwiany zawarła umowę na odbiór odpadów komunalnych z terenu gminy z PGKiM. Umowa określała zasady odbierania przez wykonawcę m.in. selektywnie zebranych odpadów komunalnych pochodzących bezpośrednio z terenów nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych oraz z gminnych punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (z PSZOK” typu „gniazda”, pojemniki typu „dzwon”, bez podania liczby tych punktów). Umowa nie wyszczególniała w zakresie rzeczowym odbioru baterii i akumulatorów.

Kolejne dwie umowy na odbiór odpadów komunalnych zawarte z tym samym odbiorcą (z dnia 25 czerwca 2015 r. i z dnia 3 stycznia 2017 r.), również dotyczyły odbierania przez wykonawcę m.in. selektywnie zebranych odpadów komunalnych pochodzących bezpośrednio z terenów nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych oraz z gminnych

punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (bez podania liczby „gniazd”) i nie ujmowały odbioru baterii i akumulatorów.

Umowa z dnia 25 czerwca 2015 r. opisująca zakres rzeczowy zamówienia odsyłała do SIWZ, która w załączniku nr 7 stwierdza: „Odbiór odpadów takich jak leki i chemikalia, tekstylia, zużyte baterie i akumulatory, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, odpady niebezpieczne oraz odpady budowlane i rozbiórkowe nastąpi w Mobilnym Punkcie Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych”.

[dowód: akta kontroli str. 217-250, 655, 663]

PGKiM nie wykazał w sprawozdaniach odbierania w kontrolowanym okresie zużytych baterii i zużytych akumulatorów.

[dowód: akta kontroli str. 327-392]

Ostatnia umowa z PGKiM zawierała określenie zadań dotyczących kampanii edukacyjnej¹⁰.

[dowód: akta kontroli str. 245]

Stosownie do art. 4 ust. 1 i ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, rada gminy, po zasięgnięciu opinii państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, uchwała regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy.

„Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Rytwiany”¹¹. przyjęty został uchwałą nr XXX/164/2012 Rady Gminy Rytwiany z dnia 19 grudnia 2012 r.¹². Na jego podstawie właściciele nieruchomości zamieszkałych i innych, na których powstają odpady komunalne oraz na terenach budowlanych, wykonawcy robót zobowiązani zostali do selektywnego zbierania i przekazywania przedsiębiorcy odpadów stosując podział na następujące frakcje: papier, szkło, plastik, metal i niesegregowane zmieszane odpady komunalne. Zużyte baterie miały być odbierane nieodpłatnie na terenie gminy w wyznaczonych punktach zlokalizowanych w: a) placówkach oświatowych (w ramach realizowanego programu edukacyjnego w szkołach i przedszkolach), b) budynku Urzędu, c) instytucjach, które prowadzą zbiórkę zużytych baterii, d) PSZOK w Kłodzie¹³. Zużyte akumulatory natomiast, miały być zostawiane w miejscu zakupu lub dostarczane do PSZOK.

W rozdziale 5 „Wymagania wynikające z wojewódzkiego planu gospodarki odpadami” stwierdzono, że selektywnie zbierane odpady powinny być przekazane podmiotom posiadającym stosowne uprawnienia. W celu zagospodarowania odpadów komunalnych zebranych z terenu gminy Rytwiany wyznaczona została regionalna instalacja do przetwarzania odpadów komunalnych prowadzona przez ZGOK. Wyznaczono również instalacje zastępcze.

Jak już wspomniano wcześniej, wymieniany w regulaminie PSZOK w Kłodzie nie został utworzony.

[dowód: akta kontroli str. 251-264]

Obowiązujący w okresie objętym kontrolą „Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Rytwiany” i jego nowelizacje zostały przyjęte przez Radę Gminy, po zasięgnięciu opinii Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Słazowie.

[dowód: akta kontroli str. 265-268]

¹⁰ Opis realizacji tej kampanii przedstawiony został w pierwszym obszarze kontroli *Realizacja przez gminy działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami* w sekcji *Opis stanu faktycznego*.

¹¹ Uchwała nr XXX/164/2012 Rady Gminy Rytwiany z dnia 19 grudnia 2012 r.

¹² Regulamin ten zmieniony został w nieistotnym zakresie dot. przedmiotu kontroli uchwałą: nr XXXV/194/2013 z dnia 29 kwietnia 2013 r. i nr XLIV/229/2013 Rady Gminy z dnia 5 grudnia 2013 r. w sprawie zmiany Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Rytwiany.

¹³ W słowniczku regulaminu wyjaśniono, że PSZOK oznacza punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych znajdujący się w miejscowości Kłoda.

Zgodnie z art. 6r ust. 3 ww. ustawy rada gminy określi, w drodze uchwały stanowiącej akt prawa miejscowego, szczegółowy sposób i zakres świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi, w szczególności częstotliwość odbierania odpadów komunalnych od właściciela nieruchomości i sposób świadczenia usług przez punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

Rada Gminy Rytwiany Uchwałą nr XXX/169/2012 z dnia 19 grudnia 2012 r.¹⁴ ustaliła, że właściele nieruchomości winni samodzielnie dostarczać do PSZOK w Kłodzie odpady komunalne zebrane w sposób selektywny w przypadku, gdy pozbycie się tych odpadów jest konieczne poza harmonogramem. Wśród frakcji odpadów komunalnych odbierane będą m.in. zużyte baterie i akumulatory. (Jak już wspomniano, PSZOK w Kłodzie nie został utworzony). W punktach selektywnej zbiórki odpadów komunalnych typu „gniazda” wśród frakcji zbieranych odpadów komunalnych, nie wymieniono baterii i akumulatorów. Uchwała nie określiła liczby tych punktów, ani nie wymieniła ich lokalizacji.

[dowód: akta kontroli str. 269-272]

Uchwałą Rady Gminy nr XX/108/2016¹⁵ z dnia 27 lipca 2016 r. rada ustaliła, iż w PSZOK w Rzędowie wśród frakcji odpadów komunalnych odbierane będą zużyte baterie i akumulatory. Punkt ten świadczyć będzie usługi od poniedziałku do piątku w godzinach od 7.00 do 18.00, a w sobotę od 7.00 do 15.00 (za wyjątkiem dni ustawowo wolnych od pracy). Wg tej uchwały, właściele nieruchomości winni samodzielnie dostarczać do PSZOK odpady komunalne zebrane w sposób selektywny w przypadku, gdy pozbycie się tych odpadów jest konieczne poza harmonogramem. W punktach selektywnej zbiórki odpadów komunalnych typu *gniazda* wśród frakcji zbieranych odpadów komunalnych, nie wymieniono baterii i akumulatorów. Uchwała nie określiła też liczby tych punktów, ani nie wymieniła ich lokalizacji.

Powyższe uchwały nie określały miejsc odbioru zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych.

[dowód: akta kontroli str. 273-274]

Podmiot prowadzący system zbierania odpadów w szkołach, placówkach oświatowo-wychowawczych, urzędach i instytucjach (tj. nieprofesjonalną działalność w zakresie zbierania odpadów), w myśl art. 45 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach¹⁶, zwolniony jest z obowiązku uzyskania zezwolenia na zbieranie odpadów lub zezwolenia na przetwarzanie odpadów, natomiast jest zobowiązany posiadać umowę zawartą w formie pisemnej pod rygorem nieważności, z posiadaczem odpadów posiadającym zezwolenie na zbieranie odpadów lub zezwolenie na przetwarzanie odpadów wymienionych w ust. 1 pkt 1, dotyczącą, co najmniej nieodpłatnego przyjmowania odpadów.

Wójt Gminy wyjaśnił, że zbiórki zużytych baterii i akumulatorów na terenie gminy są prowadzone w PSZOK w Rzędowie, dwóch placówkach oświatowych: w Rytwianach (Zespół Szkół Ogólnokształcących) i Sichowie Dużym (Zespół Placówek Oświatowych – Publiczna Szkoła Podstawowa i Przedszkole) oraz w budynku Urzędu. Obie placówki oświatowe zawarły w 2012 r. umowy na „obsługę systemu zbierania odpadów w szkołach” w zakresie zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych. Natomiast Urząd nie posiadał podpisanej umowy na odbieranie tych odpadów.

[dowód: akta kontroli str. 665, 667, 671-672, 679-680, 705-708]

¹⁴ W sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

¹⁵ W sprawie takiej jak ww. uchwała.

¹⁶ Dz. U. z 2016 r. poz. 1987 ze zm.

Z informacji Marszałka Województwa Świętokrzyskiego wynika, że na wykazie miejsc odbioru zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych marszałka znajduje się Zespół Placówek Oświatowych w Sichowie i Zespół Szkół Ogólnokształcących w Rytwianach oraz Urząd Gminy Rytwiany. Placówki oświatowe zostały zgłoszone przez firmę REBA Organizacja S.A. w Warszawie, a Urząd – przez Aureko Baterpak Organizacja Odzysku Opakowań S.A. w Warszawie. [dowód: akta kontroli str. 686-687]

Ustalone
nieprawidłowości

1. Dopiero 31 maja 2016 r. utworzony został PSZOK. Termin realizacji tego obowiązku upłynął 1 lipca 2013 r. Wynika to z treści art. 3 ust. 2 pkt 6 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach przewidującego obowiązek utworzenia PSZOK, w związku z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 11 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw¹⁷ – przepisy te stanowią, że uchwała rady gminy, o której mowa w art. 6r ust. 3 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach nie mogła wejść w życie później niż w terminie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy zmieniającej (tj. 1 lipca 2013 r.).

Opóźnienie w utworzeniu punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych Wójt wyjaśnił następująco: *W dniu 17.04.2013 r. Wójt Gminy Rytwiany wystąpił do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach i Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Staszowie o wydanie opinii w sprawie konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla planowanego przedsięwzięcia. Opinie w tej sprawie PPIS w Staszowie wydał w dniu 30.04.2013 r. a RDOŚ w Kielcach – w dniu 12.06.2013 r. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach została wydana w dniu 02.10.2013 r.*

Mieszkańcy wsi Kłoda i okolicznych wsi wystąpili z protestami wobec lokalizacji planowanego przedsięwzięcia, ponieważ w ich mniemaniu, ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rytwiany wynikało, że „teren ten jest położony na terenie katastrofalnych zatopień, co stwarza zagrożenie „skażenia” pobliskich upraw i ujęcia wody pitnej zlokalizowanego w sąsiedztwie oraz może niekorzystnie wpłynąć na faunę i florę dorzecza rzeki Czarnej Staszowskiej”. Kolejny protest wpłynął do Urzędu Gminy 03.02.2014 r., z podobnym uzasadnieniem.

Następnie Wójt Gminy Rytwiany wystąpił z wnioskiem o ustalenie lokalizacji inwestycji celu publicznego dla tego przedsięwzięcia w dniu 17.01.2014 r., decyzja została wydana 17.03.2014 r.

W związku z niewygasającymi protestami mieszkańców w roku 2014 prowadzone były akcje informacyjne i edukacyjne w sołectwach, w szczególności o:

- braku wpływu planowanej inwestycji na wody powierzchniowe i podziemne w tym na ujęcie wody pitnej, ponieważ teren planowanego przedsięwzięcia leży poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, a także poza strefami ochronnymi ujęć wód i obszarami głównych zbiorników wód podziemnych,

- o tym, że odpady magazynowane będą w pojemnikach ustawionych na utwardzonym podłożu pod zadaszeniem i przekazywane do dalszego zagospodarowania podmiotom posiadającym odpowiednie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami, co winno zapewnić ochronę przed możliwością przedostania się zanieczyszczeń do środowiska gruntowo – wodnego i przyrodniczego.

W budżecie Gminy w roku 2014 zaplanowano do wydatkowania kwotę 180 000 zł, a w związku z protestami mieszkańców, co skutkowało niemożnością realizacji planowanej inwestycji w 2014 roku., kwotę tę zmniejszono do 9 500 zł – na opracowanie dokumentacji dla w/w inwestycji, a na 2015 rok zaplanowano kwotę 220 000 zł. – na budowę PSZOK.

Akcja informacyjna i edukacyjna nie wygasila protestów mieszkańców i właścicieli działek sąsiednich, w związku z tym zawieszono termin wykonania dokumentacji i przeprowadzono

¹⁷ Dz.U. Nr 152 poz. 897, ze zm.

ponowną analizę lokalizacji PSZOK na terenie Gminy. Wobec braku w zasobach Gminy innej działki, odpowiedniej pod planowaną inwestycję, została podjęta decyzja o poszukiwaniu możliwości zakupu działki na ten cel. Do końca I kwartału 2015 r. poszukiwania nie przyniosły rezultatu.

Z uwagi na to, że z dniem 1 lutego 2015 roku ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach umożliwiła utworzenie PSZOK-u wspólnego z ościennymi gminami, podjęte zostały działania w sprawie jego utworzenia w Zakładzie Gospodarowania Odpadami Komunalnymi Sp. z o.o. w Rzędowie, w którym Gmina Rytwiany ma udziały. PSZOK w Rzędowie, po otrzymaniu stosownych zezwoleń rozpoczął działalność w 2016 roku, wobec czego nastąpiła rezygnacja z budowy PSZOK w miejscowości Kłoda.

[dowód: akta kontroli str. 488-489, 516-536]

2. Wójt Gminy nierzetelnie wykonywał swoje obowiązki w zakresie aktualizacji prawa miejscowego dotyczącego „Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Rytwiany”. Pomimo utworzenia wspólnie z innymi gminami PSZOK w Rzędowie, nie przedłożył od 31 maja 2016 r. projektu uchwały radzie gminy, dot. zmiany regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminie uwzględniającego utworzenie ww. PSZOK.

Wójt wyjaśnił to następująco: Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Rytwiany w części został zaskarżony przez Prokuratora Rejonowego w Staszowie do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Kielcach. W związku z tym, że wyrok wydany przez WSA w Kielcach dnia 28 sierpnia 2015 r. (II SA/Ks606/15) skargę Prokuratora Rejonowego w Staszowie uwzględnił tylko w części, Prokurator Okręgowy w Kielcach wniósł do Naczelnego Sądu Administracyjnego skargę kasacyjną. Nowelizacja Regulaminu planowana była w 2016 roku, po rozstrzygnięciu skargi przez NSA, jednak posiedzenie Naczelnego Sądu Administracyjnego odbyło się dopiero 27 czerwca 2017 roku, (sprawa została przekazana do ponownego rozpatrzenia przez WSA, orzeczenie wraz z uzasadnieniem jeszcze nie zostało doręczone). Z powodu przeoczenia konieczności nowelizacji Regulaminu w części dotyczącej lokalizacji PSZOK od II półrocza 2016 r. przez pracownika odpowiedzialnego za prowadzenie spraw związanych z odpadami komunalnymi, projekt uchwały nie został wniesiony pod obrady Rady Gminy. Uchybienie to zostanie usunięte najpóźniej w miesiącu listopadzie 2017 r. [dowód: akta kontroli str. 489-490]

3. W budynku Urzędu prowadzone było miejsce odbioru zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, bez umowy na ich odbiór ze zbierającym te odpady naruszając art. 51 ust. 1 ustawy o bateriach i akumulatorach i art. 45 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy o odpadach.

W złożonych wyjaśnieniach Wójt stwierdził: Pojemniki na zbiórkę zużytych baterii i akumulatorów zostały rozstawione z inicjatywy Gminy Rytwiany [...] w budynku Urzędu Gminy w 2013 roku, w ramach programu edukacyjnego, realizowanego na podstawie "Porozumienia Współpracy na tworzenie i utrzymanie Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz współpracy przy publicznych kampaniach edukacyjnych w ramach Systemu Elektryczne Śmieci" zawartego 21 listopada 2012 roku pomiędzy Gminą Rytwiany a Przedsiębiorstwem Gospodarki Odpadami MB Recycling Sp. z o.o. z siedzibą w Kielcach.

Ponadto przekazał: Gmina Rytwiany zawarła umowę na odbiór i transport odpadów komunalnych w 2017 r. z PGKiM Sp. z o.o. w Staszowie (IS.0641.01.2017.JL), w tym z siedziby Gminy - Urzędu Gminy w Rytwianach, wcześniej, na okres 01.07.2015 – 31.12.2016, umowę Nr IS.7013.4.2015.JL również z z PGKiM Sp. z o.o. w Staszowie, natomiast w roku 2013 Gmina zawarła porozumienie [...] z PGO MB Recycling na m.in. umieszczenie 2 pojemników na zużyte baterie i akumulatory w miejscu wskazanym - Urząd Gminy Rytwiany.

[dowód: akta kontroli str. 665-667]

Z powyższych wyjaśnień nie wynika, że była podpisana umowa na odbiór tych odpadów z budynku Urzędu. Porozumienie z 2013 r. dotyczyło utworzenia i utrzymania Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Jest w nim mowa o umieszczeniu na terenie gminy dwóch specjalistycznych pojemników dedykowanych na zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny (czerwony kontener) z umieszczeniem pojemników na baterie, akumulatory i świetłówki. W porozumieniu nie wskazano została jednak lokalizacja tych pojemników w budynku Urzędu.

Umowa z PGKiM z 2015 r. umożliwiała tylko oddawanie zużytych baterii i akumulatorów do Mobilnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, natomiast zakres przedmiotowy obecnie obowiązującej umowy (z 2017 r.) nie zawiera żadnego zadania dotyczącego zbierania zużytych baterii i zużytych akumulatorów.

[dowód: akta kontroli str. 217-250, 669-678]

Ocena częściowa

Rada Gminy uchwałą z dnia 19 grudnia 2012 r. przyjęła „Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Rytwiany”, po zasięgnięciu opinii Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Staszowie. Regulamin zawiera szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Rytwiany, ujęte w nim jednak PSZOK w Kłodawie.

W dniu 31 maja 2016 r. Gmina Rytwiany utworzyła PSZOK wspólnie z innymi gminami. Ustawowy termin utworzenia PSZOK upłynął 1 lipca 2013 r.

Do dnia 24 czerwca 2015 r. mieszkańcy gminy nie mieli możliwości przekazywania zużytych baterii i zużytych akumulatorów w formach określonych przez Radę Gminy. Od 25 czerwca 2015 r. do dnia 2 stycznia 2017 r. możliwością taką stwarzało przekazywanie tych odpadów do Mobilnego Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych prowadzonego przez MPGKiM, a od 31 maja 2016 r. również przekazywanie tych odpadów do PSZOK w Rzędowie.

Wójt, pomimo utworzenia PSZOK w Rzędowie, nie przedłożył od 31 maja 2016 r. Radzie Gminy projektu nowelizacji uchwały dot. zmiany regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminie, uwzględniającego utworzenie tego PSZOK.

3. Skuteczność nadzoru nad podmiotami gospodarującymi użytymi bateriami i zużytymi akumulatorami

Opis stanu
faktycznego

Stosownie do treści art. 9a ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, podmiot prowadzący punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych, z wyłączeniem gminy, jest obowiązany do sporządzania rocznych sprawozdań. Sprawozdanie jest przekazywane wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta w terminie do 31 stycznia za poprzedni rok kalendarzowy.

Sprawozdanie z prowadzenia PSZOK za 2016 r. przesłane zostało z ZGOK do Urzędu, z zachowaniem ustawowego terminu. W sprawozdaniu wykazano zebranie 0,16 Mg odpadów wielkogabarytowych (20 03 07).

[dowód: akta kontroli str. 254-278]

Z informacji ZGOK-u wynika, że do dnia 15 września 2017 r. nie była przeprowadzona żadna kontrola PSZOK.

[dowód: akta kontroli str. 52].

Wójt Gminy kontrolę przestrzegania i stosowania ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (art. 9u) w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych sprawował poprzez sprawdzanie segregacji odpadów u źródła (w miejscach odbioru odpadów przez firmę zbierającą odpady) oraz poprzez sprawdzenie i analizę zapisów z monitoringu zainstalowanego na samochodach do odbioru. Działania te nie dotyczyły zbierania zużytych baterii i zużytych akumulatorów.

[dowód: akta kontroli str. 493, 580-599]

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Urząd otrzymał od ZGOK roczne sprawozdanie PSZOK zgodnie z obowiązującymi przepisami. Wójt Gminy nie korzystał z prawa przeprowadzenia kontroli PSZOK i zbierania zużytych baterii i zużytych akumulatorów. Czynności kontrolne wykonywał natomiast w zakresie sprawdzania, w różnych formach, prawidłowości segregacji odpadów.

[dowód: akta kontroli str. 254-278]

4. Realizacja przez gminy obowiązków analitycznych i sprawozdawczych

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z treścią art. 9tb ust. 1 ww. ustawy wójt, burmistrz lub prezydent miasta sporządza analizę stanu gospodarki odpadami.

W analizie stanu gospodarki odpadami komunalnymi za 2015 r. podano, że zgodnie z „Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Rytwiany” na terenie gminy prowadzona była selektywna zbiórka odpadów komunalnych, w ramach której, wśród wydzielanych frakcji odpadów komunalnych znajdowały się zużyte baterie i akumulatory. Zawarto w niej również informację, że na terenie gminy brak było punktu selektywnej zbiórki odpadów. W celu ułatwienia mieszkańcom pozbywania się odpadów, na terenie gminy ustawiono do tego celu pojemniki (typu „dzwon”) na odpady segregowane (16 „gniazd”), wyszczególniając wszystkie miejsca usytuowania tych pojemników.

[dowód: akta kontroli str. 279-287]

Analiza za 2016 r. w analogiczny sposób przedstawiła problematykę zbiórki zużytych baterii i zużytych akumulatorów. W analizie poinformowano o uruchomieniu PSZOK od dnia 1 czerwca 2016 r. na terenie ZGOK. Poinformowano też, jak w analizie z 2015 r., iż w celu ułatwienia mieszkańcom pozbywania się odpadów, na terenie gminy ustawiono w tym celu pojemniki (typu „dzwon”) na odpady segregowane (16 „gniazd”).

[dowód: akta kontroli str. 288-299]

Obie analizy zawierały wymienione w ww. przepisie ustawy elementy, poza dwoma zagadnieniami.

[dowód: akta kontroli str. 279-299]

Sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za 2015 r. i 2016 r. zostały przekazane marszałkowi województwa świętokrzyskiego terminowo¹⁸. Oba sprawozdania zostały sporządzone zgodnie z obowiązującymi wzorami¹⁹. Oba też zawierały wymagane informacje, o których mowa w art. 9q ust. 3 ustawy utrzymania czystości i porządku w gminach. Niektóre wartości masy odpadów ujęte w sprawozdaniu za 2015 r. różniły się od danych rzeczywistych.

(dowód: akta kontroli str. 269-290, 303-305, 358)

Wójt, odnosząc się do systemu gospodarowania zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami stwierdził: *w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach nałożono na gminy (art. 3 ust 2. pkt 6) m. in. obowiązek utworzenia punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych w sposób zapewniający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy, które zapewniają przyjmowanie co najmniej takich odpadów komunalnych jak:*

¹⁸ Tj. zgodnie z art. 9q ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach do 31 marca roku następującego po roku, którego dotyczy.

¹⁹ Sprawozdanie za 2015 r. zgodnie z obowiązującym do 30 czerwca 2016 r. wzorem określonym w załączniku nr 3 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 15 maja 2012 r. w sprawie wzorów sprawozdań o odebranych i zebranych odpadach komunalnych, odebranych nieczystościach ciekłych oraz realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi (Dz.U. poz.630), sprawozdanie za 2016 r. zgodnie ze wzorem określonym w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 czerwca 2016 r. w sprawie wzorów sprawozdań o odebranych i zebranych odpadach komunalnych, odebranych nieczystościach ciekłych oraz realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi (Dz. U. poz. 934).

przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, odpady zielone oraz odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiące odpady komunalne, a także odpadów komunalnych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 4a. Z kolei w art. 6c w/w ustawy na gminy został nałożony obowiązek odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy.

Z literalnego brzmienia przywołanych przepisów wynika, że gmina ma obowiązek odbierania od właścicieli nieruchomości wszystkich rodzajów zużytych baterii i akumulatorów. Natomiast w ustawie bateriach i akumulatorach akumulatorów baterie i akumulatory zostały podzielone na rodzaje (w art. 6 definiującym użyte w ustawie określenia – ust. 2, 3 i 4): bateria i akumulator przemysłowy, przenośny i samochodowy, w związku z czym (ze względu na rodzaj) odbiór zużytych baterii i akumulatorów należy do obowiązków różnych podmiotów.

Ponadto definicja odpadu komunalnego zawarta jest w ustawie o odpadach. Rozproszenie przepisów dotyczących stricte odpadów komunalnych w kilku aktach prawnych niewątpliwie utrudnia prawidłowe funkcjonowanie systemu gospodarowania zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami w gminie.

Z naszego punktu widzenia, istotnym ułatwieniem byłoby, wyłączenie obowiązku zawierania umów na odbiór zużytych baterii przenośnych lub zużytych akumulatorów przenośnych (art. 51 u.b.a.) przez prowadzącego miejsce odbioru, zdefiniowane w art. 6 ust. 9 u.b.a., w przypadku, gdy prowadzącym miejsce odbioru jest jednostka organizacyjna gminy, np. szkoła, biblioteka, itp., a gmina prowadzi samodzielnie lub wspólnie z innymi gminami PSZOK, uprawniony do działalności w tym zakresie.

W zakresie funkcjonowaniu systemu gospodarowania zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami na terenie Gminy Rytwiany, z zastrzeżeniem, że system ten dotyczy zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, czyli jeśli zastosuje się wykładnię zawężającą definicji zużytej baterii i akumulatora, nie ma większych problemów organizacyjnych i finansowych.

Z kolei w zakresie dotyczącym potrzeb inwestycyjnych Wójt stwierdził: Gmina Rytwiany, wspólnie z innymi gminami jest współorganizatorem Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Rzędowie, w związku z tym na dzień dzisiejszy nie występują potrzeby inwestycyjne dla zapewnienia prawidłowej realizacji obowiązków związanych ze zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami. Nie mniej jednak konieczne będą znaczne nakłady finansowe, które na dzień dzisiejszy jeszcze nie zostały oszacowane, w szczególności na przeprowadzenie skutecznej kampanii informacyjnej i edukacyjnej, nakierowanej na utrwalenie w świadomości mieszkańców Gminy Rytwiany obowiązku i nawyku oddawania zużytych baterii i akumulatorów do miejsc odbioru na terenie Gminy Rytwiany oraz na zakup pojemników przeznaczonych do zbiórki zużytych baterii i zużytych akumulatorów.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W rocznym sprawozdaniu z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za 2015 r. podano kilka nieprawdziwych danych²⁰. W sprawozdaniu zamiast 544,10 Mg zebranych zmieszanych odpadów komunalnych, kod 20 03 01, podano 566,95 Mg. Wartość zawyżona, 22,85 Mg, wysegregowana ze zmieszanych (niesegregowanych) odpadów, wykazana została w wysokości 16,22 Mg w czterech występujących w sprawozdaniu następujących frakcjach odpadów: 15 01 01, 15 01 02,

²⁰ Stwierdzone przez kontrolera w trakcie niniejszej kontroli rozbieżności dotyczące wysokości tych samych danych prezentowane w różnych dokumentach lub na różnych stronach jednego dokumentu spowodowały, że pracownicy Urzędu ustalili, jakie dane powinny znaleźć się w tym sprawozdaniu i w innych dokumentach.

15 01 04 i 15 01 07. Pozostałą resztę odpadów o masie 6,63 Mg, wysegregowano w trzech frakcjach (nie wykazanych w sprawozdaniu): 15 01 05, 19 12 10 i 19 12 12. Tych ostatnich danych, nie ujęto również w „Analizie stanu gospodarki odpadami komunalnymi za 2015 r.” Rozbieżność w danych dotyczyła również masy odebranych odpadów w ciągu całego 2015 r. Zamiast 794,29 Mg rzeczywiście odebranych odpadów, w sprawozdaniu podano 787,70 Mg.

W „Analizie stanu gospodarki odpadami komunalnymi za 2016 r.” dane dotyczące masy odpadów pięciu frakcji oraz masy odpadów zebranych ogółem w 2016 r., różniły się od danych ujętych w sprawozdaniu za 2016 r. (dane rzeczywiste). W analizie w odpadach o kodzie 15 01 01, zamiast rzeczywiście odebranych 13,68 Mg podano 11,30 Mg; o kodzie 15 01 02 odpowiednio 36,45 Mg i 35,52 Mg; o kodzie 15 01 07 – 86,48 Mg i 82,90 Mg; o kodzie 20 01 01 – 3,68 Mg i 1,98 Mg i o kodzie 20 01 02 – 7,98 Mg i 6,80 Mg. Zamiast 867,50 Mg odpadów odebranych w 2016 r., w analizie podano w jednym przypadku 857, 89 Mg i w dwóch kolejnych 856,87 Mg.

[dowód: akta kontroli str. 254-450. 454-456]

W złożonych wyjaśnieniach kierownik Referatu Inwestycji, Infrastruktury i Środowiska jako przyczyny tych rozbieżności, podał błędy ludzkie pracowników Urzędu, PGKiM oraz ZGOK.

dowód: akta kontroli str. 457-484]

Z powyższych powodów, ww. nieprawdziwe dane o gospodarowaniu odpadami komunalnymi w gminie, przedstawiane były mieszkańcom gminy, radzie gminy i marszałkowi województwa świętokrzyskiego (w ostatnim przypadku, tylko za 2015 r.).

2. W analizach stanu gospodarki odpadami za 2015 i 2016 rok nie ujęto zagadnień dotyczących możliwości przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania i pozostałości z mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania oraz potrzeb inwestycyjnych związanych z gospodarowaniem odpadami, wymaganych art. 3, ust. 2 pkt 10 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. [dowód: akta kontroli str. 279-299]

W złożonych wyjaśnieniach Wójt stwierdził: *Gmina Rytwiany swoje zadanie własne w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi (składowanie, utylizację i zagospodarowanie odpadów oraz surowców wtórnych pochodzących z terenu Gminy) powierzyła Zakładowi Gospodarki Odpadami Komunalnymi Spółka z o.o. w Rzędowie (ZGOK) - na podstawie Uchwały nr VII/42/2011 Rady Gminy Rytwiany z dnia 28 lutego 2011 roku. Gmina Rytwiany jest jednym z udziałowców ZGOK Sp.z o.o. w Rzędowie. ZGOK posiada możliwości techniczne i organizacyjne niezbędne do realizacji powierzonego zadania oraz posiada wszystkie przewidziane prawem pozwolenia na prowadzenie działalności w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym pozwolenie zintegrowane wydane przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego - Decyzja znak: OWŚVII.7222.43.2013 z dnia 30 maja 2014r zmieniona Decyzją znak: OWŚ-VII.7222.15.2016 z dnia 28.10.2016r.*

Wyposażenie techniczne ZGOK w nowoczesne maszyny i urządzenia do przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania i pozostałości z mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania pozwala na realizację zadań powierzonych przez Gminę Rytwiany co najmniej do 31 grudnia 2026 roku. W związku z tym w Gminie Rytwiany nie występują potrzeby inwestycyjne związane z gospodarowaniem odpadami komunalnymi.

W związku z brakiem potrzeb w zakresie:

- organizacji przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania i pozostałości z mechaniczno- biologicznego przetwarzania

odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania, te bowiem zostały zrealizowane przez ZGOK i co zatem idzie

– brakiem potrzeb inwestycyjnych związanych z gospodarowaniem odpadami komunalnymi te aspekty zostały pominięte w analizach stanu gospodarki odpadami za rok 2015 i 2016.

[dowód: akta kontroli str. 703-704]

Ocena częściowa

Wójt Gminy sporządził oraz upublicznił analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi za 2015 i 2016 rok.

Wywiązał się również z terminowego przekazania marszałkowi województwa świętokrzyskiego sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za 2015 r. i za 2016 r.

Ze względu na nieprzeanalizowanie danych w zawartych sprawozdaniach PGKiM i ZGOK oraz nieporównanie wartości liczbowych podanych w analizach stanu gospodarki komunalnej za te lata, w kilku przypadkach w sprawozdaniu za 2015 r. i w analizie za 2016 r. podane zostały nieprawdziwe dane.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 o ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²¹, wnosi o:

1. Przedłożenie Radzie Gminy projektu uchwały dotyczącej nowelizacji uchwały w sprawie „Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Rytwiany” w zakresie wykreślenia w dotychczasowym regulaminie PSZOK w Kłodawie i zastąpienie go na PSZOK w Rzędowie.
2. Przeanalizowanie potrzeby nowelizacji ww. uchwały Rady Gminy i uchwały nr XX/108/2016 w zakresie podania lokalizacji miejsc odbioru zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych oraz punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych typu „gniazda” oraz rozważenie zwiększenia upublicznienia informacji dotyczących ww. miejsc i punktów w miejscach zwyczajowo przyjętych.
3. Doprowadzenie do podpisania umowy na odbieranie zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, zbieranych w budynku Urzędu.
4. Skorygowanie danych za 2015 r. i za 2016 r. odpowiednio w sprawozdawczości gminnej i analizach stanu gospodarki odpadami komunalnymi” oraz przekazanie korekty dotyczącej danych z 2015 r. marszałkowi województwa świętokrzyskiego.
5. Określenie metod zwiększenia nadzoru nad prawidłowością sporządzania danych dotyczących gospodarki odpadami i wdrożenie ich w życie (w ramach np. kontroli zarządczej).
6. Egzekwowanie od podmiotów gospodarujących odpadami komunalnymi wykazywania w sprawozdaniach rzetelnych danych o masie zbieranych odpadów.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie

²¹ Dz. U. z 2017 r., poz. 524.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego

Kielce, dnia listopada 2017 r.

Kontroler
Tadeusz Poddębniak
doradca ekonomiczny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach

Dyrektor
Grzegorz Walendzik

.....
Podpis

.....
Podpis